

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Факультет педагогіки та психології
Кафедра історії

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор із науково-педагогічної роботи
О.А. Кузнецова

28 серпня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРИОГРАФІЯ АРХЕОЛОГІЇ

Ступінь магістра

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність 014 Середня освіта

Освітньо-професійна програма: Середня освіта (Історія)

Розробник: кандидат історичних наук, старший викладач кафедри історії
Ласінська М.Ю.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історії

Протокол від «26» серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри (Рижева Н.О.)

«26» серпня 2020 р.

Анотація

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Історіографія археології» складена Ласінською М.Ю. відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів спеціальності 014 Середня освіта.

Предметом курсу «Історіографія археології» є археологічні пам'ятки та їх дослідження у наукових працях наукових та культурно-просвітніх товариств, установ, організацій, що займалися вивченням старожитностей, а також особистий внесок науковців, які стояли біля витоків та сприяли подальшому розвитку археологічної науки.

Вивчення дисципліни спирається на проблемно-хронологічний принцип викладення матеріалу в контексті особливостей та характерних рис розвитку археологічного знання.

Міждисциплінарні зв'язки: з дисциплінами історичного циклу підготовки магістра "014 Середня освіта (Історія)", що передбачені навчальним планом спеціальності. Зокрема з дисциплінами: «Близькосхідна археологія» та «Історіографія нової та новітньої історії».

На вивчення дисципліни відводиться 150 годин / 5 кредитів ECTS.

Ключові слова: *методи дослідження, історіографія археології, історія археології.*

Abstract

The program of studying the normative academic discipline "Historiography of Archeology" was compiled by Lasinska M.Yu. according to the educational-professional program of preparation of masters of a specialty 014 Secondary education.

The subject of the course "Historiography of Archeology" is archaeological sites and their research in the scientific works of scientific and cultural-educational societies, institutions, organizations engaged in the study of antiquities, as well as the personal contribution of scientists who stood at the origins and contributed to further development of archaeological science.

The study of the discipline is based on the problem-chronological principle of presenting the material in the context of features and characteristics of the development of archaeological knowledge.

Interdisciplinary links: with the disciplines of the historical cycle of master's degree "014 Secondary Education (History)", which are provided by the curriculum of the specialty. In particular, with the disciplines: "Middle Eastern Archeology" and "Historiography of Modern and Contemporary History".

150 hours / 5 ECTS credits are allocated for studying the discipline.

Key words: *research methods, historiography of archeology, history of archeology.*

1.Опис навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – проєкт, наукова стаття	Спеціальність: 014 Середня освіта (Історія) Спеціалізація: 014.03 Середня освіта (Історія) Освітня програма: Середня освіта (Історія)	Семестр	
Загальна кількість годин – 150		1-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: 6 аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4	Ступінь: магістра	Лекції	
		22 год.	
http://moodle.mdu.edu.ua/course/view.php?id=2118	Ступінь: магістра	Практичні, семінарські	
		28 год.	
		Лабораторні	
		0 год	-
		Самостійна робота	
		100 год.	
		Вид контролю: залік	

Мова навчання – українська

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 50 год. – аудиторні заняття, 100 год. – самостійна робота (33%/67%).

Заочна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>заочна форма навчання</i>	
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – проєкт, наукова стаття	Спеціальність: 014 Середня освіта (Історія) Спеціалізація: 014.03 Середня освіта (Історія) Освітня програма: Середня освіта (Історія)	Семестр	
Загальна кількість годин – 180		1-й	
http://moodle.mdu.edu.ua/course/view.php?id=2118	Ступінь: магістра	Лекції	
		8 год.	
http://moodle.mdu.edu.ua/course/view.php?id=2118	Ступінь: магістра	Практичні, семінарські	
		2 год.	
		Самостійна робота	
		140 год.	
		Вид контролю: залік	

Мова навчання – українська

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для заочної форми навчання – 10 год. – аудиторні заняття, 140 год. – самостійна робота (7%/93%).

1. Мета та завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

Мета курсу: надати студентам інформацію про розвиток археологічної науки, як у світі так і в нашій країні. Сформувані вірне уявлення про шляхи зародження та розвитку науки, котре сприятиме кращому розумінню її змісту, методології, форм організації. Висвітлити з різних боків археологічну діяльність, а саме: історію найважливіших польових відкриттів та розкопок, історію розвитку археологічної думки, історію закладів та організацій, що відіграли помітну роль у розвитку археологічної науки, біографічні дані про видатних учених минулого та сьогодення. Історіографія археології має і самостійне значення, безпосередньо не пов'язане з практичними завданнями археології, оскільки відбиває розвиток наукової думки, історію накопичення відомостей про минуле людства.

Завдання курсу:

-визначити історичні обставини зародження та розвитку археологічного знання.

-ознайомити студентів з особливостями накопичення та узагальнення фактичних знань про старожитності та пам'ятки матеріальної культури людства, засвоїти головні поняття та терміни.

Передумови для вивчення дисципліни: («Історія України», «всесвітня історія», «філософія», «політологія», «історія української культури», «історія української філософії», «методологія історії» та «історіографія»).

Навчальна дисципліна складається з 5-ти кредитів.

Очікувані результати навчання:

Здатність синтезувати та використовувати знання з основних теорій історичного розвитку, методології історичної науки, її періодизацію.

Знання видів, форм та джерел історичної інформації, методів їх дослідження.

Використання нових освітніх та інформаційних технологій, сучасних засобів навчання та використання їх у педагогічному процесі.

Здатність використовувати основи загальнотеоретичних дисциплін в обсязі, необхідному для вирішення педагогічних і дослідницьких завдань, успішного освоєння методологічних і прикладних питань спеціальності, питань фундаментальних загальноісторичних і спеціальних дисциплін; дисциплін психолого-педагогічного циклу: педагогіку, психологію, методіку викладання історії, методіку і організацію позакласної (поза аудиторної) роботи.

Знання теорії й методології історичної науки, методіки вивчення суспільних явищ і процесів, пам'яток матеріальної і духовної культури.

Використання принципів і методів збору, систематизації, узагальнення і використання інформації, проведення наукових досліджень за профілем спеціальності.

Здатність застосування принципів редагування і підготовки матеріалів до публікації, складання рефератів, оглядів, рецензій.

Обізнаність у наукових стандартах та відповідність їм щодо точності та обсягу локалізованої документації, використаної та процитованої в завданнях та висновках практичної підготовки.

Здатність працювати в групі продуктивно, відіграючи провідну роль в окремих випадках, головуючи під час дебатів та дискусій у міжнародній та мультикультурній групі.

Згідно з вимогами ОПП студент оволодіває такими *компетентностями*:

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

ЗК-1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. Вміння формулювати задачу, для її вирішення використовувати потрібну інформацію та методологію для досягнення обґрунтованого висновку.

ЗК-2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні. Знання стандартів, необхідних для наукового дослідження та публікування, зокрема критична обізнаність та інтелектуальна чесність.

ЗК-3. Здатність працювати в команді, виконуючи провідну роль, в міжнародній та мультикультурній групі.

ЗК-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, вміння правильно розмовляти та писати різними комунікативними стилями, а саме неофіційним, офіційним та науковим.

ЗК-5. Здатність працювати автономно, скеровувати зусилля, поєднуючи результати різних досліджень та аналізу, та представляти результат вчасно.

ЗК-6. Уміння діяти в межах етики професійних взаємин, навички міжособистісної взаємодії.

ЗК-7. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності, навички історіографічного й джерелознавчого аналізу, володіння методами пошуку нових форм дослідження, вміння будувати логічно завершений педагогічний процес у навчальних закладах різного типу і рівня акредитації.

ЗК-8. Гнучкість мислення. Набуття гнучкого образу мислення, який дозволяє зрозуміти та розв'язати проблеми та задачі, зберігаючи при цьому критичне ставлення до сталих наукових компетенцій.

ЗК-9. Популяризаційні навички. Здатність провести усну презентацію та написати зрозумілу статтю за результатами проведених досліджень, а також щодо сучасних наукових концепцій в історії для загальної публіки (не фахівців).

ЗК-10. Базові знання основ філософії, психології, педагогіки, що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей, знання вітчизняної історії, економіки й права, розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку суспільства й уміння їх використовувати в професійній і соціальній діяльності.

II. Фахові:

ФК-1. Знання вітчизняної та світової історії. Знання основних історичних процесів та подій усіх континентів від давнини до сьогодення, їх взаємозв'язок, сучасні дискусії на цю тему та напрями дослідження.

ФК-2. Вміння аналізувати джерела. Пошук, розуміння та використання архівних, музейних джерел з історії.

ФК-3. Здатність застосовувати знання про сучасні досягнення з історичної науки.

ФК-4. Здатність використовувати навички роботи з комп'ютером та знання й уміння в галузі сучасних інформаційних технологій для рішення практичних завдань в галузі історії та освіти.

ФК-5. Здатність застосовувати знання законодавства та державних стандартів України в освітній сфері,

підвищувати професійний рівень і кваліфікацію;

ФК-6. Здатність забезпечувати високий науково-теоретичний і методичний рівень викладання дисциплін у повному обсязі освітньої програми відповідної спеціальності.

ФК-7. Здатність будувати логічно завершений педагогічний процес у навчальних закладах різного типу і рівня акредитації.

ФК-8. Здатність володіти навичками історіографічного й джерелознавчого аналізу та методами пошуку нових форм дослідження.

ФК-9. Здатність застосовувати набуті знання для вирішення конкретних педагогічних, методичних, науково-практичних, інформаційно-пошукових завдань у своїй професійній діяльності.

ФК-10. Здатність планувати, організовувати і вести навчально-виховну роботу.

ФК-11. Здатність володіти передовими методами управління педагогічними, учнівськими (студентськими) й трудовими колективами.

ФК-12. Здатність на практиці застосовувати принципи наукової організації праці.

ФК-13. Здатність вести пошукову краєзнавчу роботу, виявляти, досліджувати та сприяти збереженню історико-культурних пам'яток.

ФК-14. Здатність використовувати набуті психолого-педагогічні і методичні прийоми для викладання історичних дисциплін в середніх та вищих навчальних закладах.

ФК-15. Здатність формувати стійкий інтерес до професійної діяльності і науки.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Вступ до курсу «Історіографія археології».

Тема 2. «Донауковий» період розвитку археології

Тема 3. XVIII ст. - доба Просвітництва та народження науки

Тема 4. XIX ст. – доба великих археологічних відкриттів

Тема 5. Європейська археологія першої половини XX ст.

Тема 6. Світова археологія епохи науково-технічної революції.

Тема 7. Початок археології в Україні.

Тема 8. Історіографія археології України в першій половині XX ст.

Тема 9. Археологія в УРСР в 1950-1980-ті рр.

Тема 10. Археологія незалежної України.

Програма навчальної дисципліни

Кредит І-ІІІ. Історія світового археологічного знання.

ТЕМА 1. Вступ до курсу «Історіографія археології».

Предмет курсу «Історіографія археології». Мета та завдання курсу. Структура та основні проблеми курсу. Історіографія та джерельна база курсу.

ТЕМА 2. «Донауковий» період розвитку археології

Зацікавленість старожитностями в країнах Стародавнього Сходу. Міфи та історичні твори. Поява хронік та колекціонування в країнах Стародавнього Сходу. Біблія як історичне джерело. Становлення історичної науки в античному світі. Геродот і зародження історичної думки. Значення праці Павсанія «Опис Еллади». Особливості античної історіографії й поява терміна «археологія». Праці римських авторів, як джерело вивчення археології. Особливості розвитку історичної науки в період середньовіччя. Ставлення до старожитностей і особливості розвитку історичної науки. Зацікавлення старожитностями гуманістів епохи Відродження. Кіріак Анконський і його «Записки про давні речі». Дистанція між класичною та первісною археологією. Старожитності та ставлення до них в різні історичні епохи. Матеріальні реліквії. Скарби та їх розшуки. Походження та наповнення змістом термінів «археологія», «старожитності», «антикварій». Античні та середньовічні автори про археологічні дослідження. Ідея прогресу Лукреція Кара. Наративна традиція античної та середньовічної історії. Середньовічний креаціонізм та християнське світобачення. Епоха. Ренесансу. Європейський антикваризм. Ватикан. Перші колекції та праці антикваріїв (Кіріако Анконський, Помпоній Лет, Клод Пейреск, Жан Спон і т. ін.). Королівські антикварії в Англії та Швеції. Перші наукові товариства. Відношення до старожитностей у допетровській Русі. Діяльність «бугровщиків» та царські укази.

ТЕМА 3. XVIII ст. - доба Просвітництва та народження науки

Початок археологічних пошуків в Європі в XVII-XVIII ст. Товариства дилетантів та антикваріїв в Англії XVIII ст. Початок розкопок в Помпеях і Геркуланумі. Вінкельман і його внесок у вивчення античного мистецтва. Створення музеїв із колекціями старожитностей у Західній Європі. Нові історичні концепції. Раціоналізм. Французькі енциклопедисти. Дж.Б.Віко. Археологія – історія мистецтва. Бернард де Монфокон, граф Келюс. Розкопки курганів та колекціонування старожитностей в Англії. Лондонські товариства антикваріїв та дилетантів, їх експедиції. Створення Британського музею. Розкопки Геркуланума та Помпей. Йоган Іохім Вінкельман та його праці з історії античного мистецтва. Метод порівняльно-стилістичного аналізу. Німецька школа античної археології. Перші лекційні курси в університетах. Виникнення історії первісного суспільства. Порівняння з культурою туземців. Праці Лафіто, Форстера, Фергуссона.

ТЕМА 4. XIX ст. – доба великих археологічних відкриттів

Розвиток археології в Європі у XIX ст. Зародження епіграфіки та антропології. Внесок Томсена і Ворсо в археологічну науку. Праця Буше де Перта «Про кельтські допотопні старожитності». «Грецька історія» Ернста Курциуса. Мортільє та розробка типологічного метода. Саутуола й початок вивчення палеолітичного мистецтва. Початок вивчення Єгипту та Месопотамії. Похід Наполеона до Єгипту. Д.Денон та його «Опис Єгипту». Ф.Шампальон та дешифрування ієрогліфів. Розетський камінь. Роботи К.Р.Лепсіуса. П.-Е.Бота, О.Лойярд та розкопки Ніневії. Г.К. Раулінсон та дешифрування клинопису. Інститут Археологічної Кореспонденції в Римі.

Формування німецької школи класичної археології. Розкопки античних центрів (Д. Фіореллі у Помпеях, Е.Курциус в Олімпії і т.ін.). Роботи Г.Шлімана в Трої та Мікенах. Німецький Археологічний Інститут в Афінах. В.Дерпфельд. Розкопки А.Евенса на Криті, Г.Масперо та Ф.Петрі в Єгипті. Відкриття давньосхідних цивілізацій.

ТЕМА 5. Європейська археологія першої половини ХХ ст.

Виникнення первісної археології. Скандинавська школа. Система трьох століть. Х.-Ю.Томсен. "Путівник по північним старожитностей" і реакція в Європі. Метод секвенцій. Й.-Я.Ворсо. С.Нільсен. Комісія з вивчення кекенм'єдінгов. Розкопки могильника в Гальштат і поселення Латен. Відкриття палючих поселень на швейцарських озерах. Відкриття палеоліту. Проблема існування "допотопного" людини. Знахідки в печерах. Теорія катастроф Ж.Кювье. Роботи та зборів Буше де Перта. Скептицизм французьких учених. Дослідження англійських геологів. Боротьба делювіалістів і флювіалістів. Ч.Лайель і його "Принципи геології". Е.Ларте і перша періодизація палеоліту. Етногенетична проблематика. П.Шафарик. Еволюціонізм в археології. Вивчення палючих поселень у Швейцарії. Ф.Келлер. Вивчення пам'яток неоліту, бронзи, заліза. Типологічний метод. О.Монтеліус, Г.Гільдебрандт, С.Мюллер. Періодизація і датування пам'яток у Північній і Центральній Європі. Гальштадт і Латен як хронологічні епохи. Виділення енеоліту та мезоліту. Міжнародні конгреси з доісторичної антропології та археології. Г.Мортільє і його періодизація палеоліту. Виникнення палеоетнології. Паризькі Антропологічні школа і суспільство. Відкриття палеолітичного мистецтва. Періодизація первісної культури. Праці Д.Леббока, Е.Тейлор, Л.Моргана. Ф.Енгельс і створення марксистської схеми. Криза еволюціонізму і антиеволюційні теорії. Причини. Археологічні карти. Етнічна проблематика. Культурні провінції. Формірування поняття "археологічна культура". Запозичення ідей з етнології та культурології. Культурні кола. Міграціонізму. Диффузіонізм. Географічний детермінізм. "Антропогеографія" Ф.Ратцеля. "Культурно-історична археологія". Розвиток диффузіонізму і міграціонізму. Роботи Г.Чайлдом, його погляди, отношенію до марксизму і радянської археології. Визначення понять "археологічна культура", "неолітична революція". Г.Коссіна і його школа. Археологія на службі німецького нацизму. Зведені роботи Г.Обермайера, Ж.Дешелета, Л.Нідерле, К.Шухгардт та ін. Уточнення періодизації палеоліту. А.Брейль. Розробка хронологічних систем (Рейнеке, Петерсон та ін.). Роботи О.Кроуфорда, К.Фокса в Англії з вивчення давніх ландшафтів. Дослідження східних цивілізацій. Відкриття в Єгипті, Передній Азії.

ТЕМА 6. Світова археологія епохи науково-технічної революції.

Непозитивістській археологія на Заході. Соціально-економічна проблематика в роботах Г.Кларка. Критика Коссінію західнонімецькими археологами. Вплив науково технічного прогресу. Методи природничо датування. Математичні методи. Функціоналізм. "Культурна антропологія" в США. "Нова археологія". Л.Бінфорд. Системний підхід. Д.Кларк. Неоеволюціонізм і неомарксизм в західній археології. Труди і рецензії радянських археологів.

Кредит IV-V. Вітчизняна історіографія археології

ТЕМА 7. Початок археології в Україні.

Зацікавленість старожитностями в Українських землях в XVII – середині XIX ст. Зацікавлення старожитностями та інструкція 1684 року. 2. Наказ Петра I про збирання старожитностей (1718 р.) і перші експедиції. Перші музеї з археологічними колекціями в Україні. Внесок в археологію членів Румянцевського гуртка. Початок вивчення слов'янських старожитностей у першій половині XIX ст. (Ходаковський, В. Парсек та інші). Створення перших установ, що займалися вивченням старожитностей. Археологія в Україні в 1860-80-ті рр. Вплив реформ на розвиток науки. Створення і перші два десятиліття діяльності Імператорської Археологічної комісії. Одеське товариство історії та старожитностей. Наукові товариства при Харківському університеті. НТШ. С.Г.Строганов Діяльність А.С.Уварова, його концепція археології. Московське Археологічне Товариство. Археологічні з'їзди. Теоретичні питання на перших Археологічних з'їздах. XII Археологічний з'їзд у Харкові. Історичні музеї. Формування провінційних центрів. Розкопки скіфських і боспорських курганів. І.Е. Забелін. В.Г.Тізенгаузен. Дослідження давньоруських курганів (Л.К.Івановській, Н.Е.Бранденбург, В.І.Сізов, Самоквасов та ін.). Виникнення первісної археології в рамках природничо-наукових традицій (А.А.Іностранцев,

А.А.Богданов, Д. Н. Анучин, К.С.Мережковській, І.С.Поляков). Описовий характер їхніх робіт. Формування палеоетнологічних центрів. Культ природознавства і вплив позитивізму Ф. Вовк. Формування системи наукових установ. Основні центри (комісії, комітети, товариства, гуртки, музеї, інститути). Всеукраїнські і обласні археологічні з'їзди. Археологія в університетах. Археологічний інститут в Києві. Наукові зв'язки з європейськими вченими. Антична археологія. Звернення істориків до археологічного матеріалу. А.С.Лаппо-Данилевський. Школа Н.П.Кондакова. М.И.Ростовцев, Я.І.Смірнов. Розкопки Ю.А.Кулаковського і В.В.Шкорпіла в Керчі, К.К.Косцюшко-Валюжинича - в Херсонесі, Б.В.Фармаковського - в Ольвії, Е.Р.Штерна - на Березані. Успіхи епіграфіки. Розкопки античних пам'яток в Північному Причорномор'ї (Ольвія, Березань, Херсонес, Боспор). Первісна та слов'яно-руська археологія. Діяльність і праці А.А.Спіцина. "Розселення давньоруських племен" і роботи на Північно-Заході. В.А.Городцов. Виділення археологічних культур у Східній Європі. Палеоетнологічна школа Ф.К.Волкова. В.В.Хвойки і його концепція автохтонного розвитку. Дослідження в Сибіру, Середньої Азії на Кавказі. Н.І.Веселовський і його розкопки. Н.Я.Марра. Розкопки Ані. Зарубіжні експедиції сходознавців. Підсумки дореволюційної археології та невирішені проблеми.

ТЕМА 8. Історіографія археології України в першій половині ХХ ст.

Археологія УРСР в 1920-і роки. Продовження дореволюційних традицій. Виникнення нових центрів. Краєзнавчі рухи в археології. АІМК в Києві, його структура та діяльність. Експедиції. Краєзнавство. Музеї. Археологічні відділення в університетах. Підготовка нових кадрів. А.А.Міллер. Новобудовні експедиції. Дослідження палеолітичних пам'яток (Г.А.Бонч-Осмоловський та ін.). Перехід радянської археології на "марксистські рейки". Виступ гурту учнів В.А.Городцова. "Метод сходження" А.В.Арціховського. Нове вчення про мову Н.Я.Марра і його вплив. В.І.Равдонікас і його діяльність. "За марксистську історію матеріальної культури". Теорія стадіальності. Комплексний метод. "Великий перелом 1929" "Справа С.А.Жебелева і Академічна Справа" Розгром краєзнавства та палеоетнологічних шкіл. Боротьба з "Буржуазним націоналізмом" в Україні. Теоретичні дискусії початку 1930-их рр. і відхід від дослідження конкретного матеріалу. Автохтонізм. Соціологічний схематизм. Роботи з періодизації первісного суспільства. П.П.Ефіменко. Ізоляція від європейської науки і критика "Буржуазної археології". Наслідки політизації та ідеологізації науки. Деяка стабілізація становища під другим половиною 1930-х рр. Відкриття кафедр археології на історичних факультетах. Курси лекцій В.І.Равдонікаса і А.В.Арціховського. "Новобудовних" експедиції (Днепрогрес). Організаційна перебудова АІМК. Нові радянські видання з археології: «Радянська археологія», МІА та ін. Археологія в роки Великої Вітчизняної війни.

ТЕМА 9. Археологія в УРСР в 1950-1980-ті рр.

Криза теорії стадіальності. Критика поглядів Н.Я.Марра. Підпорядкування київського інституту археології Москві. Роботи радянських археологів 1950-х рр. Великі новобудовні експедиції. Етногенетична проблематика. Роботи П.Н.Третьякова, Б.А. Рибакіна, А.В.Арціховського (слав'яно-українська археологія), М.І.Артамонова, Б.Н.Гракова, М.П.Грязнова, С.В.Кіселева (скіфо-сарматська археологія і кочівники), В.Ф.Гайдукевича, В.Д.Блаватського (антична археологія) та ін. Дослідження древніх цивілізацій (Трипілля). Зарубіжні експедиції. Формування місцевих центрів археології в Харкові, Одесі, Львові, Криму та інших регіонах. Історіографічні і теоретичні дослідження з 1960-х рр. Дискусії з проблем археологічної культури і норманське питання. Природні і математичні методи.

ТЕМА 10. Археологія незалежної України.

"Постперебудовна" археологія. Інститут Археології Національної академії наук України. Нова проблематика. Перегляд усталених догм і ставлення до дореволюційному спадщини. Сучасна організаційно структура науки. Розвиток зарубіжних зв'язків. Накопичення і перспективи. Пам'ятко охоронне законодавство.

3. Структура навчальної дисципліни Денна форма навчання

Назви кредитів і тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		л	с	с.р.
1	150	12	16	92
Кредит 1-3. Історія світового археологічного знання.				
Тема 1. Вступ до курсу «Історіографія археології».	15	2	2	11
Тема 2. «Донауковий» період розвитку археології	15	2	2	11
Кредит 1	30	4	4	22
Тема 3. XVIII ст. - доба Просвітництва та народження науки	15	2	2	11
Тема 4. XIX ст. – доба великих археологічних відкриттів	15	2	2	11
Кредит 2	30	4	4	22
Тема 5. Європейська археологія першої половини XX ст.	15	2	4	9
Тема 6. Світова археологія епохи науково-технічної революції.	15	2	4	9
Кредит 3	30	4	8	18
Усього:	90	12	16	62
Кредит 4-5. Вітчизняна історіографія археології .				
Тема 7. Початок археології в Україні.	15	2	4	9
Тема 8. Історіографія археології України в першій половині XX ст.	15	4	4	7
Кредит 4	30	6	8	16
Тема 9. Археологія в УРСР в 1950-1980-ті рр.	15	2	2	11
Тема 10. Археологія незалежної України.	15	2	2	11
Кредит 5	30	4	4	22
Усього:	60	10	12	38
Усього годин:	150	22	28	100

Заочна форма навчання

Назви кредитів і тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		л	с	с.р.
1	150	12	16	92
Кредит 1-3. Історія світового археологічного знання.				
Тема 1. Вступ до курсу «Історіографія археології».	15	2		13
Тема 2. «Донауковий» період розвитку археології	15			15
Кредит 1	30	2	0	28
Тема 3. XVIII ст. - доба Просвітництва та народження науки	15	2		13
Тема 4. XIX ст. – доба великих археологічних відкриттів	15			15
Кредит 2	30	2	0	28
Тема 5. Європейська археологія першої половини XX ст.	15	2		13
Тема 6. Світова археологія епохи науково-технічної революції.	15			15
Кредит 3	30	2	0	28
Усього:	90	6	0	84
Кредит 4-5. Вітчизняна історіографія археології .				
Тема 7. Початок археології в Україні.	15	2		13
Тема 8. Історіографія археології України в першій половині XX ст.	15			15
Кредит 4	30	2	0	28
Тема 9. Археологія в УРСР в 1950-1980-ті рр.	15		2	13
Тема 10. Археологія незалежної України.	15			15
Кредит 5	30	0	2	28
Усього:	60	2	2	56
Усього годин:	150	8	2	140

**4. Теми лекційних занять
Денна форма навчання**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Кредит 1.</i>		
1	Тема 1. Вступ до курсу «Історіографія археології».	2
2	Тема 2. «Донауковий» період розвитку археології	2
<i>Кредит 2.</i>		
3	Тема 3. XVIII ст. - доба Просвітництва та народження науки	2
4	Тема 4. XIX ст. – доба великих археологічних відкриттів	2
<i>Кредит 3.</i>		
5	Тема 5. Європейська археологія першої половини XX ст.	2
6	Тема 6. Світова археологія епохи науково-технічної революції.	2
<i>Кредит 4.</i>		
7	Тема 7. Початок археології в Україні.	2
8	Тема 8. Історіографія археології України в першій половині XX ст.	4
<i>Кредит 5.</i>		
9	Тема 9. Археологія в УРСР в 1950-1980-ті рр.	2
10	Тема 10. Археологія незалежної України.	2
	Разом:	22

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Кредит 1.-2. Історія світового археологічного знання.</i>		
1	Тема 1. Вступ до курсу «Історіографія археології».	2
2	Тема 2. XVIII ст. - доба Просвітництва та народження науки	2
3	Тема 3. Європейська археологія першої половини XX ст.	2
4	Тема 4. Початок археології в Україні.	2
	Разом:	8

**5. Теми практичних занять
Денна форма навчання**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Кредит 1.</i>		
1	Тема 1. Вступ до курсу «Історіографія археології».	2
2	Тема 2. «Донауковий» період розвитку археології	2
<i>Кредит 2.</i>		
3	Тема 3. XVIII ст. - доба Просвітництва та народження науки	2
4	Тема 4. XIX ст. – доба великих археологічних відкриттів	2
<i>Кредит 3.</i>		
5	Тема 5. Європейська археологія першої половини XX ст.	4
6	Тема 6. Світова археологія епохи науково-технічної революції.	4
<i>Кредит 4.</i>		
7	Тема 7. Початок археології в Україні.	4
8	Тема 8. Історіографія археології України в першій половині XX ст.	4
<i>Кредит 5.</i>		
9	Тема 9. Археологія в УРСР в 1950-1980-ті рр.	2
10	Тема 10. Археологія незалежної України.	2

	Разом:	28
--	--------	----

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Кредит 1. Історія світового археологічного знання.</i>		
1	Тема 1. Вступ до курсу «Історіографія археології».	2
	Разом:	2

6. Лабораторні заняття

Робочим планом не передбачено

7. Самостійна робота Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Кредит 1.</i>		
1	Тема 1. Вступ до курсу «Історіографія археології».	11
2	Тема 2. «Донауковий» період розвитку археології	11
<i>Кредит 2.</i>		
3	Тема 3. XVIII ст. - доба Просвітництва та народження науки	11
4	Тема 4. XIX ст. – доба великих археологічних відкриттів	11
<i>Кредит 3.</i>		
5	Тема 5. Європейська археологія першої половини XX ст.	9
6	Тема 6. Світова археологія епохи науково-технічної революції.	9
<i>Кредит 4.</i>		
7	Тема 7. Початок археології в Україні.	9
8	Тема 8. Історіографія археології України в першій половині XX ст.	7
<i>Кредит 5.</i>		
9	Тема 9. Археологія в УРСР в 1950-1980-ті рр.	11
10	Тема 10. Археологія незалежної України.	11
	Разом:	100

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Кредит 1.</i>		
1	Тема 1. Вступ до курсу «Історіографія археології».	13
2	Тема 2. «Донауковий» період розвитку археології	15
<i>Кредит 2.</i>		
3	Тема 3. XVIII ст. - доба Просвітництва та народження науки	13
4	Тема 4. XIX ст. – доба великих археологічних відкриттів	15
<i>Кредит 3.</i>		
5	Тема 5. Європейська археологія першої половини XX ст.	13
6	Тема 6. Світова археологія епохи науково-технічної революції.	15
<i>Кредит 4.</i>		
7	Тема 7. Початок археології в Україні.	13
8	Тема 8. Історіографія археології України в першій половині XX ст.	15
<i>Кредит 5.</i>		
9	Тема 9. Археологія в УРСР в 1950-1980-ті рр.	13

10	Тема 10. Археологія незалежної України.	15
	Разом:	140

8. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Індивідуальне науково-дослідне завдання складається з двох напрямів :

I – підготовка та захист контрольної роботи (для студентів ЗФН);

II – підготовка доповіді з висвітленням проблем «Ставлення до старожитностей і особливості розвитку історичної науки в добу середньовіччя» (для студентів ДФН).

Підготовка та захист контрольної роботи

Загальні вимоги до виконання індивідуального завдання:

1) Індивідуальне завдання є видом позааудиторної індивідуальної роботи студента навчального характеру, яке використовується у процесі вивчення програмного матеріалу навчального курсу і завершується підсумковим контролем.

2) Мультимедійна презентація з теми кредита або вузької проблематики (як виняток, для студентів денної форми навчання) виконана в програмі Power Point;

9. Форми роботи та критерії оцінювання

Зміст курсу поділений на 5 кредитів. Кожний кредит включає в себе лекції, семінарські заняття, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу даної частини курсу.

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка ECTS	Сума балів	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Критерії оцінювання відповідей на студентів на семінарських заняттях

Враховується:

- рівень осмислення навчального матеріалу;
- рівень сформованості аналітичних умінь і концептуальних підходів;
- повнота розкриття питання, логіка викладу, культура мовлення;
- використання додаткової літератури;
- порівняння, зв'язок із практикою, висновки.

Бали	Критерії оцінювання
"Відмінно" – 5	Досконале знання та розуміння понятійного апарату з тієї чи іншої теми, вільне оперування різноманітними класифікаціями. Відповідь на поставлені питання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями. Викладений матеріал має доказовий, логічний і послідовний характер. Студент володіє способами концентрованого викладу матеріалу. Демонструє творче застосування знань при переформатуванні запитання. У відповіді майже не трапляються мовленнєві помилки.
"Добре" – 4	Відповідь майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. Понятійна основа базується на обраній класифікації. Відповідь структурована, проте наявні окремі помилки у послідовності викладу. Недостатньо вираженою та аргументованою є доказова база. Студент вільно оперує знаннями, може застосовувати їх у новій навчальній ситуації. У відповіді трапляються окремі мовленнєві помилки.

"Задовільно" – 3	Відповідь неповна, фрагментарна. Знання мають недостатньо стійкий та послідовний характер. Вони застосовуються переважно для виконання завдань репродуктивного характеру. У відповідях відсутні посилання на фундаментальні дослідження з певної проблеми. Відповідь має формальний характер, відсутня чіткість, структурованість. Студент використовує лише окремі знання у новій навчальній ситуації. У відповіді наявні фактичні та мовленнєві помилки.
"Незадовільно" – 2	Студент неспроможний відтворити інформацію у певній послідовності. Оперує лише загальними фразами. Відтворює лише окремі фрагменти, називає лише розрізнені факти, дає відповідь у формі висловлювання (судження). Наявні грубі фактичні та мовленнєві помилки.

Розподіл балів, які отримують студенти

Кількість балів у кінці семестру повинна складати від 300 до 600 балів (за 6 кредитів), тобто сума балів за виконання усіх завдань.

Відповідний розподіл балів, які отримують студенти за 6 крд.

Поточне оцінювання та самостійна робота														КР	На коп ичу вал ьні бал и/ Су ма
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T1 2	T1 3	T1 4	10 0	500 / 100
33	33	34	33	33	34	33	33	34	50	50	33	33	34		

Коефіцієнт для іспиту – 0,6. Іспит оцінюється в 40 б.

10. Засоби діагностики

Діагностика і контроль засвоєння програмного матеріалу здійснюється за кредитно-трансферною системою. Оцінка успішності знань студентів здійснюється в двох формах: поточний контроль (письмові роботи – реферати, контрольні) і підсумковий контроль (залік).

- поточний контроль за роботою та рівнем знань та вмінь через усне та письмове опитування;
- письмові контрольні та самостійні роботи;
- тестові завдання;
- співбесіди на консультаціях.

11. Методи навчання

Усний виклад матеріалу, наукова розповідь, спрямована на аналіз фактичного матеріалу; пояснення – вербальний метод навчання, за допомогою якого розкривається сутність певного явища, закону, процесу; проблемне навчання, робота з підручником та додатковими джерелами, порівняльний аналіз; ілюстрація – метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у їх символічному зображенні (малюнки, схеми, графіки).

12. Рекомендована література

Базова

- Амальрик А.С., Монгайт А.Л. В поисках исчезнувших цивилизаций. – М., 1966.
- Аникович М.В. О месте археологии в системе общественных наук //
- Категории исторических наук. – Л., 1989.
- Арциховский А.В., Киселев С.В., Смирнов А.П. Возникновение, развитие и исчезновение «марксистской археологии» // СГАИМК. – 1932. – Вып. 1-2.
- Бибииков С.Н. К 50-летию археологической науки на Украине // СА. –

8. 1967. – № 3.
9. Генинг В.Ф. Очерки по истории советской археологии. – К., 1982.
10. Захарук Ю.Н. К дискуссии о статусе археологии // РА. – 1992. – № 4.
11. Клейн Л.С. Введение в теоретическую археологию. – СПб., 2004.
12. Клейн Л.С. Феномен советской археологии – СПб., 1993.
13. Колпаков Е.М., Вишняцкий Л.Б. Современная советская теоретическая археология // Археологические вести. – Саратов, 1993. – Вып. 1.
14. Лебедев Г.С. История отечественной археологии. – СПб., 1992.
15. Монгайт А.Л. Археология и современность. – М., 1963.
16. Очерки истории исторической науки в СССР. – М., 1955-1985. – Т. 1-5.
17. Пряхин А. Д. История советской археологии. – Воронеж, 1986.
18. Рыбаков Б.А. Советская археология за 50 лет // ВИ. – 1968. – № 1.
20. Скирда В.В. Археологічна наука у Харківському університеті (1805-1920 рр.). Автореф. на здобуття наук. ступ. канд. іст. наук. – К., 2000.
21. 1920 рр.). Автореф. на здобуття наук. ступ. канд. іст. наук. – К., 2000.
22. Советская археологическая литература. Библиография. – М.; Л., 1959-1989.
23. 1989.
24. Формозов А.А. Очерки по истории русской археологии. – М., 1961.
25. Формозов А.А. Страницы истории русской археологии. – М., 1986.
26. Чайлд Г. Прогресс и археология. – М., 1949.
27. Шовкопляс І.Г. Розвиток радянської археології на Україні (1917-1966). – К., 1969.

Допоміжна

1. Археология, история и архивное дело России в переписке профессора Д.Я.Самокувасова (1843 – 1911)/ Составление, вступительная статья и комментарии С.П.Щавелева. Курск, 2007.
2. Вернадский В.И. Избранные труды по истории науки. М., 1981.
3. Ганжа А.И. О современных методах исследований по истории археологии// Актуальные проблемы историко-археологических исследований. Киев, 1987. С. 36 – 37.
4. Забелин И.Е. Дневники. Записные книжки. М., 2001.
5. Зевелев А.И. Историографическое исследование: методологический аспект. М., 1987.
6. Зуев В.Ю. Перспективы развития отечественной археологии в аспекте ее истории// Проблемы истории отечественной археологии. Тезисы докладов конференции (11-13 декабря 1990 г.). СПб., 1993. С. 6-7.
7. Клейн Л. С. Парадигмы и периоды в истории отечественной археологии: Рец. на книгу Г. С. Лебедева 1992 г.// Санкт-Петербург и отечественная археология. СПб., 1995. С. 173 – 186.
8. Кроче Б.. Теория и история историографии. М., 1988.
9. Кузнецова Н.В. Наука в ее истории. М., 1975.
10. Кун Т. Структура научных революций. М., 1977.
11. Лебедев Г.С. Опыт периодизации отечественной археологии// Проблемы истории отечественной археологии. Тезисы докладов конференции (11-13 декабря 1990 г.). СПб., 1993. С. 2-4.
12. Толстой И.И. Дневник 1906 – 1916. Публикация Л.И.Толстой. СПб., 1997.
13. Уварова П.С. Былое. Давно прошедшие счастливые дни. М., 2005.
14. Формозов А.А. Некоторые итоги и задачи исследований в области русской археологии // СА. 1975. № 4. С. 5-13.
15. Формозов А.А. О периодизации истории отечественной археологии // РА. 1994. № 4. С. 219-225.
16. Формозов А. А. Историография русской археологии на рубеже XX–XXI веков (Обзор книг, вышедших в 1997–2003 гг.). Курск, 2004.
17. Бузескул В.П. Введение в историю Греции. Обзор источников и очерк разработки греческой истории в XIX и в начале XXв. СПб., 2005.
18. Ванденберг Ф. Золото Шлимана. Смоленск, 1996.
19. Жебелев С.А. Введение в археологию. П., 1923. (Часть I)

20. Керам К. Боги, гробницы, ученые. М., 1994.
21. Михаэлис А. Художественно - археологические открытия за 100 лет. М., 1913.
22. Мейерович М.А. Шлиман М., 1966.
23. Низовский А.Ю. Сто великих археологических открытий. М, 2002.
24. Стоун И. Греческое сокровище. М., 1979.
25. Генинг В.Ф., Левченко В.Н. Археология древностей- период зарождения науки (конец XVIII- 70-ые годы XIX вв.) Киев, 1992.
26. Илларионов В.Т. Введение в историографию древнейшей истории. Горький, 1960.
27. Монгайт А.Л. Археология Западной Европы. Т.1. Каменный век. М., 1973.

13. Інформаційні ресурси

1. http://www.history.org.ua/JournALL/green/green_2013_16/24.pdf<http://oldwww.history.kem.su.ru/ISV/Vasutin/Slavyane/LIST2.HTM>.
2. <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/67902/14-Pudovkina.pdf?sequence=1><http://www.htfi.org/>
3. http://seanewdim.com/uploads/3/2/1/3/3213611/lasinska_m.u.the_study_of_archaeological_sites_of_the_lower_bug_region_at_the_end_of_xviii_-_first_half_of_the_xx_century_history_and_historiography.pdf
4. http://pidruchniki.com/10561127/kulturologiya/arheologichna_periodizatsiya
5. http://www.fond-vovk.edukit.kiev.ua/Files/downloads/kr_stol.pdf
6. http://papers.univ.kiev.ua/istorija/articles/Historiography_of_the_development_of_underwater_archaeological_research_in_Ukraine_15293.pdf